

Většině lidí zní slovo domov sladce. Vzbuzuje v nich představu bezpečí, lásky, tepla a pochopení. Ale jsou výjimky, v nichž představa domova evokuje pocity dočista opačné. A bývalo tak tomu i před desetiletími, za časů, kdy ještě rodina oficiálně bývala prohlašována za základ státu – a stát, ten byl ovšem posvátný.

TO SLADKÉ SLOVO DOMŮ...

Zjara roku osmdesátého se pracovníci kriminální služby z anonymního dopisu dozvěděli, že jistá Adéla Motežníková, žačka deváté třídy základní školy, je nejspíš těhotná. Což by i za časů reálného socialismu byla soukromá záležitost dotyčné – pokud by jí ovšem bylo aspoň patnáct roků. A jak sděloval pisatel – nebo pisatelka? – dopisu, úhledně vypracovaného bez gramatických chyb a dokonalými tiskacími literami, patnáct Adéle nebylo. Nedávno oslavila čtrnácté narozeniny – a její těhotenství tím pádem většilo otci jejího potomka, ať už jím byl kdokoli, nepřijemné životní komplikace a trestní stíhání.

Plzeňští kriminalisté se neprodleně vydali do městečka poblíž krajského města, aby v tamní devítiletce obhlédli situaci: promluvíli si s ředitelem, Adélinou třídní učitelkou i dalšími pedagogy, se spolužáky dotyčné dívky – a nepochybně i s ní samotnou. Jak už to tak bývá, ještě pořád mohlo jít o nějakou nehezkou fámou, jíž chtěl neznámý autor anonymu komplikovat některým lidem život. Občas se stane, že se anonymní udání nezakládá na pravdě, ale prověřit se musí. Zvláště, jde-li o případ takto závažný a v důsledcích dalekosáhlý...

„Ona Adélka byla vždycky spíš uzavřeně děčko, učím ji od šestky, tak ji znám,“ vypověděla učitelka Halířová, když kriminalisty po vyučování pozvala do fyzikálního kabinetu.

Učila fyziku, chemii a matematiku a třebaže dotyčné předměty bývají mezi žactvem zdrojem obav, ona sama byla mezi dětmi oblíbená. Vždycky v dobré náladě, vždycky ochotná pomoci a poradit – ale teď její obvyklý úsměv na tváři pohasl, když jí pánové v civilu prozradili, co je do městečka přivádí.

„Mezi dětmi, pokud vím, žádné kamarádky nemá, a že by se nějak víc sblížila s některým z kluků, to se mi taky nezdá. Víte, některá děvčata z devítky jsou už hotové ženské, ale Adélka ani z daleka ne, pořád je drobná, zakřiknutá, hodně dětská v chování! Některé její spolužačky se dovedou chovat dost vyzývavě, ale ona nikdy. Loni jsem se třídou jela na školní výlet, držela se stranou...“

Spolužačky, jež třídní učitelka pomohla kriminalistům vytipovat, taky krčily rameny. Jim ovšem o údajném těhotenství neřekli, a když se odvážily zeptat, proč se na Motežníkovou vyptávají, odpovídali vyhýbavě. Což ovšem vyvolalo všemožné dohady a možná nadělalo víc zla než užitku – jenže jak postupovat líc a diskrétněji?

„Adéla žije společně s maminkou, má i tátu, ale ten s nimi přes týden nebydlí,“ dozvěděli se kriminalisté. „Odstěhoval se do Stříbra, zdědil tam po rodičích domek a teď ho postupně sám opravuje. Nemají moc peněz, tak nemůže platit řemeslníky a práce mu jde pomalu, protože přes den je v zaměstnání a na víkendy zajíždí domů. Adéla má ještě staršího bráchu, vojáka! Když narukoval na dva roky, nechal se nalejt a teď je z něj podporučík. Ale slouží až na Moravě!“

Děvčata potvrdila učitelčin názor, že Adéla do třídní party nijak nezapadá, i když se stejným kolektivem dětí už chodí čtvrtým rokem. Některé děti jsou víc do party, některé prostě samotáři. Takže Adéla hned po škole chodí domů, v pionýru není, nesportuje, ani na drby s holčkama prý nechodí. A kluci? Pchá? Ona nestojí o ně, a oni o ni už vůbec ne!

„Adéla je pořád takový tele,“ mávla nad ní rukou nejvyvinutější z dívek, na níž bylo znát, že ona už o klucích leccos ví.

Hořela zvědavostí, oč běží. Ale nedozvěděla se nic.

Rodina Motežíkových byla evidentně stejně uzavřená jako její mladší ratolest, dcera Adélka. Kriminalisté zkusili tahat rozumu z nejbližších sousedů jejich omšelé rodinné vilky, ale ti vesměs jen krčili rameny. Motežíková prý s bídou odpoví na pozdrav, na kus řeči se jakživa nezastaví, a když se některá ze sousedek pod záminkou půjčení soli či pár vajíček pokusila proniknout do jejich království, donesla jí paní domu potřebné a podala přes vrátka.

A tak nezbylo než pozvat k výslechu přímo čtrnáctiletou Adélku a uhodit na ni rovnou a bez skrupulí – samozřejmě, věci asistovala příslušná úřednice ze sociálního odboru, jak předpis velel. Kriminalisté se totiž domnívali, že pokud se opravdu ukáže, že dívka je v jiném stavu, pak všechno nasvědčuje tomu, že otcem dítěte může být její vlastní otec, anebo starší bratr. A to by ovšem činilo situaci ještě podstatně vážnější.

A jejich podezření se potvrdilo! Hned při prvním sezení na kriminálce Adéla Motežíková v slzách vypověděla, že ji sexuálně zneužil otec – a bratr jakbysmet. Ten s tím asi před rokem začal, když přijel domů ještě jako základák na opuštěný – a zhruba před čtvrt rokem se nezávisle na něm přidal i Motežík otec.

„S Filipem to bylo poprvé v noci, v mém pokoji,“ vzlykala dívka. „Přišel za mnou, když máma s tátou vedle usnuli, vzbudil mě a pohrozil mi, že jestli nebude po jeho, zmlátí mě do krve. A jestli zkusím křičet, klidně mě uštkne!“

Od té doby za ní pětadvacetiletý bratr byl ještě několikrát, vždycky, když přišel domů na návštěvu, si noční extempore se sestřičkou nenechal ujít. Nejezdil moc často, ale čtyřikrát nebo pětkrát to prý bylo.

„A otec přišel jenom jednou?“ zeptal se kriminalista, který vedl výslech.

Hlas se mu třásl, už vyslyšel hodně gaunerů, ale v tomhle zkušebnost neměl – a Adélka vypadala vážně jako pískle, ani si nedovedl představit, jak by s ní dospělí chlapi... A vlastní brácha a vlastní otec! Br!

Vzlykání se změnilo v úpěnlivý pláč, jímž se prodírala slova: „On mě zabije, táta mě zabije!“

Snažili se malé vysvětlit, že něčeho takového se rozhodně obávat nemusí, ale byla v šoku. Nakonec museli výslech ukončit předčasně a Adélku se ujala přivolaná doktorka z psychiatrie krajské nemocnice.

„Pár dní si ji tu necháme na pozorování,“ rozhodl nazítří primář. „A rozhodně by ji teď neměl nikdo rozrušovat!“

Koneckonců, podstatné bylo už řečeno. Zbývalo vyslechnout oba pachatele. Pro prvního si zajeli do Stříbra, přímo do podniku, kde pracoval. Snažili se o diskretnost, nicméně mezi Motežíkovými spoluza-městnanci se rychle rozkřiklo, že ho přímo z práce odvedla kriminálka.

„A nasadili mu klepeta, já to dobře viděla,“ vykládala kantýnská každému, kdo byl ochoten naslouchat – a to byli ovšem v jádru všichni.

Sice to nebyla vůbec pravda, v té chvíli ještě ne. Ale co záleží na pravdě, když mají lidi senzaci?

Jestli se dcera po výpovědi začala bát otcovské pomsty, pak při výslechu jeho samého kriminalisté pochopili, že měla dobrý důvod. Když pochopil, z čeho je obviněn, rozzuřil se a ona „klepeta“ mu museli rychle nasadit, jinak by z výslechové místnosti udělal asi kůlničku na dříví. A když se trochu vyzuřil, jal se zatloukat jako zkušený kriminálník, jímž ovšem nikdy nebyl. Všem se jevil jako podivín, ale oplétáčky se zákonem zatím neměl. A mluvil dost věrohodně, takže vyslyšející dokonce zapochybovali o Aděčině výpovědi: stává se, že pubertální děvčata lžou, aby chránila pravého viníka, existuje dokonce psychiatrický pojem bájná lhavost... Ale pochybnosti jsou jedna věc a realita druhá.

Zatímco jedna dvojice s otcem Motežíkem znovu a znovu přetřásala události, jež popsala dcera Adélka, druhá se pustila do jejího bratra Filipa, kterého mezitím dovezli z místa jeho vojenské posádky. Tři hodiny jízdy sehrály pozitivní roli: nikdo z eskorty ani nepromluvil, na dotazy, proč ho vezou do Plzně, krčili rameny. A Filip Motežík zpytoval svědomí a mēkl. Takže k výslechu dorazil v pravou chvíli: zralý k doznání, jež zanedlouho učinil. Doslova se kál jako u zpovědi – akorát že kriminálka rozhřešení nedává, to musí soud. A ten se s otcenáš i zdrávasy nikdy nespokojí...

„Chodil jsem za ní,“ tiše diktoval do protokolu mladý muž v uniformě podporučíka lidové armády. „Já... nevím, co mě to poprvé napadlo, vrátil jsem se opilý a... Víte, já měl u ženských smůlu, pořád jsem žádnou nemohl přemluvit, aby se mnou šla. Ani na vojně, ani pak ve škole. Rozkřiklo se to mezi kluky a oni si ze mě utahovali. Důstojník, co nemá ženskou, to je přece hrůza! Lampasák, a panic! Tak jsem si říkal, že mi Adélka poslouží, a pak že se třeba osmělím a najdu si nějakou starší u nás na Moravě, tam, co sloužím!“

Vnímal prostě své počínání jako akt nouze, pro nějž by mohli mít ostatní pochopení – jako ho, jak se domníval, měla Adélka, když uposlechla jeho naléhání a výhrůžky a trpně se podvolovala jeho návratům.

„Ale že bych jí já udělal děcko, to teda ne, to prr,“ durdil se, když došli k Aděčinu těhotenství. „To by musela mít ještě někoho, já si vždycky brával prezervativ, když jsem za ní šel...“

Postupně z jeho výpovědi vyvstával před kriminalisty plastický obrázek života v rodině Motežíkových – a byl to výjev dosti šilený. Otec, despota a omezenec, vládl své rodině tvrdě a nesmlouvavě. Filip býval jako kluk často krutě bit – když zasloužil, ale i když se otcí jen zachtělo. A matka se ho nezastala, protože jen tak měla naději, že ji hlava rodiny nezmlátí taky. Když bylo Filipovi asi patnáct, stal se náhodně svědkem pohlavního styku svých rodičů, což na něj udělalo hluboký dojem. A když se jednou vrátil z vojny, zjistil, že Adélka někdy spává s tátou v posteli – a ten ji pusinkuje na nahém těle, osahává ji a má z toho zábavu...

„Malá se styděla, bránila se, ale on jí dal pár facek a řekl, ať drží, otec že má svoje práva,“ vypověděl Filip Motežík.

A dodal, že ho ta nenadálá podívaná podivně vzrušila – a že to byl nejspíš

impuls k tomu, aby při příští návštěvě zašel za malou do jejího pokoje a...

„A zneužil ji,“ dodal přísně vyslyšející. „Ale to přece nebylo nic takového,“ drmolil podporučík a tekli z něj pot hrůzou, „ona vlastně moc nevzdorovala, táta jí už dal nejspíš školu. Nebyla už ani panna...“

Když otce Motežíka konfrontovali se synem, ztropil zase výtržnost: chtěl si to s nezdravým potomkem vyřídit rovnou a na místě, ale pak schlípl, rozplakal se a začal vypovídat. Doznal se v plném rozsahu. Aděčino tvrzení, že s tátou souložila jen jednou, se nezakládalo vůbec na pravdě. Buďto lhalo ze strachu, nebo zapracovala podvědomá snaha dcery přece jen ochránit svého otce před nejhorším. Koneckonců, na tom teď už příliš nezáleželo.

K vyšetřování byli přizváni znalci z oboru psychiatrie a sexuologie a shledali, že oba Motežíkovi, otec i syn, jsou plně schopni chápat smysl trestního řízení a trestu. Nebyly u nich zjištěny žádné známky duševní nemoci, ani sexuální úchytky. Zajímavý případ ztělesňovala ovšem Adéla Motežíková starší, tedy matka zneužívané dívky. O všem věděla, vlastně po léta trpěla manželovým násilnictvím a mlčky přihlížela i tomu, že začal zneužívat svou dceru. Nežádka byla jeho hrátkám dokonce i osobně přítomná, nijak se před ní se svými choutkami neskrýval a nestyděl se za ně. Zastával názor, že děti jsou otcův majetek – a když dcera trochu doroste, může ji užívat jako muž ženu. Dokonce soudil, že mu za to dcerin příští ženich bude vděčen, když ji tak pečlivě připraví pro život...

Kauzu Filipa Motežíka převzal vojenský obvodový soud a nad mladým mužem vyřkl ortel dvou let vězení nepodmíněně, spojený se ztrátou vojenské hodnosti. Adélku Motežíkovou starší, tedy matku, posuzoval soud vcelku laskavě. Prokazatelně situaci trpěla, třebaže nic proti ní neudělala – a přitom to trvalo roky! Dostala dva roky podmínečně, přičemž soud vlídně přihlédl k faktu, že onen anonymní dopis, jenž vše uvedl do pohybu, napsala a poslala ona.

Jestli se v ní – byť poněkud opožděně – hnulo svědomí, anebo jen prostě dostala strach, kam celá věc zajde, když coby zkušená žena a matka rozpoznala, že její nezletilá dcera je nejspíš „v tom“? V takových jemnostech motivů se soudy nepřebírají.

Otec Motežík dostal u okresního soudu pět let nepodmínečně, odvolal se ke krajskému, který verdikt potvrdil. Ale povedený tatínek se cítil pořád ublíženě a tak se odvolal až k senátu soudu nejvyššího, kýženého zproštění se však nedočkal. Pět let pak povitě odkroutil na Borech. Neměl to daleko domů. Manželka za ním povitě chodila, nosila balíčky s jídlem, dokonce mu pod okna přivedla ukazat vnoučka, který byl jaksi současně i jeho syn. A nerozvedla se s ním, čekala na jeho návrat jako životem zložená Penelopé – ale čekala.

Ale Adélka nepřišla nikdy. Odstěhovala se do severních Čech, žila jako svobodná matka a pak se vdala. A domů, domů k rodičům se už nikdy podívat nepřijela.

Jan J. VANĚK

Ilustrační foto Václav ŠEBEK